

Список використаних джерел

1. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. Нова філологія. 2012. № 50. С. 201–208.
2. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>
3. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографічне видання. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2012. 488 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Фразеологічний словник. URL: <https://svitslova.com/idioms-dictionary>

Науковий керівник: викладач Опанасенко Ю.В.

ПЕРЕКЛАД КАЛАМБУРІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

(на матеріалі дитячої повісті

Меган МакДоналд «Джуді Муді і НЕнудне літо» –
«**Judy Moody and the NOT Bummer Summer**»)

Зінченко А.С.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: iamn404@ukr.net*

Переклад художнього тексту, особливо націленого на читача молодшого віку, вимагає від перекладача не лише вміння знайти еквівалент тій чи іншій одиниці мови тексту оригіналу, а й вдало збалансувати прагматичний вплив текстів на відповідного реципієнта. Збереження прагматичної орієнтації тексту перекладу є важливим у випадках передачі концептуально вагомого стилістичного прийому або комплексу фігур, які зумовлюють стилістичний принцип висування як спосіб формальної організації тексту, що передбачає фокусування уваги читача на певних елементах повідомлення, котрі викликають здивування своєю несподіваністю, непередбачуваністю й неприродністю з метою акцентуації певної думки [1, 63].

Дитяча повість Меган МакДоналд насичена чималою кількістю метафор, порівнянь, алюзій та фразеологізмів. Окрім цього, цільовою аудиторією повісті є діти, тому авторка використовує стилістичні фігури, які є потужним засобом передачі прагматичної інформації, – каламбури. З метою зробити переклад адекватним, перекладачеві потрібно вирішити, що важливіше: передати зміст чи зберегти стилістичну фігуру за рахунок заміни образів та відхилення від точного значення. Отже, **актуальність** нашого дослідження визначається потребою з'ясувати, як саме перекладачка Наталя Ясіновська впоралася з цим завданням.

Метою роботи є аналіз фігуративних замінів, які постійно постають у вигляді каламбурів в українському перекладі дитячої повісті Меган МакДоналд «Джуді

Муді і НЕнудне літо» («Judy Moody and the NOT Bummer Summer»), здійсненому Наталією Ясіновською.

Фігуративні трансформації, згідно із класифікацією О. О. Селіванової, розглядають у масиві формально-змістових модифікацій із прагматичним компонентом. За допомогою таких замінів відбувається утрата чи модифікація певної стилістичної фігури, що впливає й на образність та виразність тексту перекладу, і тим самим на його персуазивний потенціал [3, 861]. До фігуративних замінів можемо віднести вживання, збереження та втрату в перекладі каламбуру – гри слів, заснованої на їх звуковій схожості при різному сенсі» [4, 254], як зазначено у «Словнику іноземних слів» за редакцією І. В. Льохина та проф. Ф. М. Петрова. Розглянемо фрагмент:

But it's so . . . oogley-boogley (1, 30) // *Але воно таке... гідотно-бридотне* (2, 60).

Авторка повісті Меган МакДоналд уживає каламбур розмовного регістру, в основі якого лежить омонімія, – *oogley-boogley*. Такий вираз означає – «ugly enough to be scary» [5]. Українська перекладачка Наталя Ясіновська, з метою збереження і змісту, і фонетичної форми, вигадала власний відповідник – *гідотно-бридотне*. Композитний прикметник мови перекладу влучно описує ситуацію, в яку потрапила головна героїня Джуді Муді: увечері тітка Опал приготувала на десерт мандаринове фондю, проте це тільки звучало смачно. Коли вона винесла на подвір'я сосиски та оранжеву юшку з розмоченими кольоровими сніданковими кільцями, яка «булькала та квакала», Джуді не витримала і вигукнула – «гідотно-бридотно».

У перекладі нерідко доводиться змінювати зміст каламбуру вихідного тексту на новий, якщо неможливо зберегти оригінальний, оскільки план вираження виявляється важливішим за план змісту [2, 348]. Розглянемо фрагмент, де перекладачці вдалося утворити каламбур з іншим лексичним наповненням:

Gross Grub Club (1, 30) // *Клуб «Їжота-гідота»* (2, 60).

Наталя Ясіновська при перекладі англійської назви клубу, створеної авторкою повісті за допомогою римування, – «*Gross Grub Club*», не тільки зберігає семантичне значення оригінального каламбуру, а і його форму – «*Їжота-гідота*». Така дивакувата назва виникла у зв'язку з тим, що, за контекстом, тітка Опал намагалася нагодувати Джуді Муді та її брата Стінка незрозумілою стравою. Рецепт мандаринового фондю нікому б не сподобався: сосиски, оранжева юшка з розмоченими кольоровими сніданковими кільцями, яка булькала та квакала. Куштувати це було справжнім викликом, тому вони всі разом і придумали клуб «*Їжота-гідота*»: щоб стати його учасником, потрібно з'їсти щось дуже гідотне.

FUN SPONGE (2, 62) // *МОЧАЛКА-СМІХОЧАВКА* (1, 131).

Англійський вираз *fun sponge* Наталя Ясіновська переклала, використовуючи каламбур, в основі якого лежить омонімія – *мочалка-сміхочавка*. Джуді Муді вирішила піти на фільм жахів разом зі своїм другом Френком. Це була її остання надія, адже бали за краще літо вона не назбирала взагалі. Їм потрібно було

просидіти весь фільм і не втекти зі страху, проте, нажаль, Френк не витримав і чкурнув геть із кінозалу. Джуді так розлютилася на нього, що здійняла галас, чого вона зовсім не хотіла. Діти були на емоціях і казали одне одному різні образливі речі. Джуді назвала Френка Верескуном, а він її – *Мочалкою-сміховчавкою*.

Розглянемо фрагмент, де каламбур повністю втрачено в перекладі:

Now the high-flying, death-defying Judy-a-Rini will cross, um, Niagara Falls (1, 35) // А тепер летюча Джуді-а-Ріні виконує смертельно небезпечний номер: вона перетне, гм, Ніагарський водоспад (2, 74).

Авторка американської дитячої повісті намагалася якомога яскравіше описати атмосферу, яка огортала головну героїню в її першому випробуванні на шляху до цілі, – 100 балів та звання «Краще літо». Нажаль, українській перекладачці не вдалося передати англомовний каламбур із атрибутів-омофонів – *high-flying, death-defying Judy-a-Rini*. Натомість вона обрала прямий переклад – *летюча Джуді-а-Ріні, смертельно небезпечний номер*, використавши прикметники з експресивним значенням. У тексті оригіналу зображувана ситуація була дуже напруженою, тому лексеми з нейтральним значенням не достатньо повно передають цю атмосферу. Можливо, потрібно було зберегти фонетичну форму оригінального каламбуру й перекласти на кшталт – *високо-летюча, безсмертно-невмируща Джуді-а-Ріні*.

Меган МакДоналд у дитячій повісті «Джуді Муді і НЕнудне літо» («Judy Moody and Not Bummer Summer») вживає каламбур для створення комічного ефекту, аби зацікавити юних читачів поринути у фантастичний світ Джуді Муді та її друзів. Отже, головним завданням перекладачки у творчому пошуку віднайти потрібний мовно-стилістичний ресурс для передачі складних стилістичних явищ тексту оригіналу.

Список використаних джерел

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. М. : Просвещение, 2005. 244 с.
2. Влахов С. И. Непереваемое в переводе : монография : М. : Высшая школа, 1986. 416 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. Вид. 2-е, виправл. і доп. Черкаси, 2017. 890 с. (Електронна книга).
4. Словник іноземних слів [близько 20 000 слів та термінів] / за ред. І. В. Льохіна та Ф. Н. Петрова. 19-те вид., стер. М. : Російська мова, 1990. 624 с.
5. Slang Define: The Largest Dictionary of the English Slang. URL : <https://slangdefine.org>

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Меган МакДоналд. Джуді Муді й НЕнудне літо [Текст] : Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 208 с.
2. Megan, McDonald. Judy Moody and the NOT Bummer Summer. Massachusetts : Candlewick Press Inc., 2011. 208 p.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук Коновалова О. В.